

NICOLAUS GERBELLIVS

D D. Doctor, Literarum, simul & pietatis
Amatoribus, Benefacere.

NEMO est vspiã studiosorũ qui nesciat, quo nunc sint loco, quo statu literę latinę, quoue fuerint paucos ante annos. Nemo item (vt arbitror) ignorat, qua hæctenus inambulauerit via, qua tractatum sit arte, quibus excultũ studiis, negotium scripturę sanctę. Primũ ad literas quod attinet, Quid vnq̃ quæso fuit miserabilius, quã cum tot essent acria elegancia, candidissimacq̃ ingenia, nullũ adesset fere studiũ, nullę literę, cultus admodũ modicus. Cumq̃ paululum, veluti per nubeculam, percq̃ minutissimas quasdam rimulas literę sese ostenderent, simul & secundum græcanicã Parœmiã κατὰ τὴν παλαιὰν ἐπεδίσδοικσαν καὶ ἀμεινῶν δῶνων τύχοιερ, non tamen erant ilico monitores, qui studiosis eas vel aperirent, vel commendarent. Deinde quibusdam (vt videtur) non admodũ doctis, puerorũ ingenio, atq̃ industrię consulere volentibus, Proh deum, atq̃ hominum fidem quantũ hi terram cœlo, aquam igni cõmiscuerunt, literarumq̃ radiis cõmodum e nube emergentibus, tot obfuderunt tenebras, tot asperferunt sordes, tot assuerunt pannos, vt iam non amplius literarũ agnosceres sinceritatem, atq̃ candorem. Cõueniebat sane tunc, cum se primũ tenellis oculis animisq̃, studiorum fulgor illatebraret, breuibus initiis, quasi quibusdã præexercitamentis puerorũ ingenia illustrare. non diffi-

cilibus sophismatis, atq; quæstionculis quibusdam, teneras aurículas obtundere. Hinc factum esse quis ibit inficias, vt tarde admodū ad veram eruditionē peruenerint nonnulli, atq; illi perpauca, eo q̄ inuerso ordine, currus bouem trahe- ret, bobusq; (vt dicitur) lepores venarētur. Nam cedo, quid erat absurdū, quā cum Donati præceptionibus imbuens- dus esset puer. De intellectu nostro, de causarū effectibus, deq; specierū abstractione cum puero differere? Perinde ac si iam Plato esset, non paruus Iulus, quasi cum Aristotele negotiū agas, non cum imbelli puero. Hæc res non parum multos egregios iuuenes morabat, neq; vehemēter paucos deterrebat a studio literarū. Donec foelicibus auspiciis, euic- ta nube, dispulsis tenebris, vna cū mansuetioribus Musis bonæ literæ, medio cœlo, paulo quā antea sublimius, cepe- runt resplēdescere, eiecta putida, foedissimaq; barbarie. Sub- inde renascētibus nouis ingeniis, nouis præceptoribus, qui rem intelligentes, probius meliusq; suos instituerūt. A qui- bus non admodū pauci profilierūt, atq; adeo multi, vt eos iam amplius *ὁ ναὺς μίαν πάλιν ἀγῶν*. Hoc modo reuiuuerunt literæ, quæ tot emarcuerāt casualibus. Hac via refluuerunt studia elegantiora, quæ tot aruerant sophistarū spinis. Hoc cultu resplenduerūt omnes bonæ artes, quæ tot argutiarum tenebris obscuratæ inhorruerant. Sola sola restat adhuc sa- crarū peritia literarū. Digna sola cui manus auxiliæ ad- hibeant, cui studium omne consecretur, cui cedant vniuersa. Sola adhuc latet vetus illa, et sancta diuinarū scripturarum cognitio. Sola adhuc vera & antiquissima sapientia caput inter nubila condit. Eam puto quā Christus Iesus dominus noster homo factus, docuit in hoc mūdo. Eam puto, quam traditā a Christo ceu lampada, posteris cōmendarūt paupe- res illi, & vere sapientes Apostoli. Eam puto quā diuinus, atq; doctissimus Paulus, Homericō persimilis Stentori, ho- minū auribus iculcauit. Eam existimo quā post Christum, post Apostolos, post Paulū, Origenes, Chrysostomus, Gre-

gorius Nazianzenus. Cæteriꝫ eiusdē farinę viri, omnium
 quos prior illa tulit ætas κορυφαῖοι, memoriæ prodiderunt.
 Atqꝫ id ipsum (vt me deus amat) nō Barbare cultuꝫ negle-
 cto, sed elegāter & venuste. Non modice & subobs cure, sed
 ampliter atqꝫ clare. Non spinis quibusdā horrentibus sordi-
 dam asperāqꝫ, sed floridam, nitentē, oleoꝫ quouis tranquil-
 liorē. Non supbe fastuꝫ plusqꝫ in urbano de caprarū lanis,
 deꝫ porcorū pilis digladiantes, sed leniter, habitu vultuꝫ
 perquā humano, de pietate, de fiducia, de charitate loquen-
 tes cū paruulis in Christo. Non fundamentū facientes, atqꝫ
 exordiū homiliarū Aristotelem, Sed Christū, qui lapis est,
 qui petra dicitur, & verū fundamentū. atqꝫ vt dicā breuius
 ἀλφα καὶ ω. Hæc inquam solida & vera sapientia, nondū e
 veteribus seculis plena atqꝫ integra ad nostra tēpora reme-
 auit. Nondū didicimus vera pro vanis amplecti, reiectisqꝫ
 inutilibus, ea diligere, ea exosculari, quę pios facere solent,
 non pertinaces, promptosqꝫ ad contendendū cum quouis,
 super re quauis leuissima. Verū auguror statim futurū ali-
 quē foelicem Geniū, qui sit huic rei præsens, atqꝫ salutiferū
 pharmacū illaturus. Vt quemadmodū iam pridē humanio-
 res literæ emerferūt, ita vel nunc saltē prodeant, proferātqꝫ
 caput, Archana illæ mysticęqꝫ literæ. His redimitæ, his or-
 nata, illis comitata quorsumcūqꝫ vadant. Ne quispiā futu-
 rus sit, tā ignauus, tam indoctus, tā excors, qui non illectus
 illarū elegantia, atqꝫ harū captus maiestate, relictis seculari-
 bus cū negotiis, tū studiis, ea sola aperto sinu, et ἀμφοτέραις
 χερσὶ amplectat, quæ ducūt ad pietatē, rapiunt e terrenis in
 sublimia, eleuāt ex humilibus ad excelsa, faciunt ex morta-
 libus imortales, ex hoibus deos. Sed cur dixi augurari me
 futurū quempiā, qui manus sit adhibitur⁹ salutare, veteri
 illi, atqꝫ eidē piissime Theologiæ. Qui auxiliaribus copiis,
 suppetias sit laturus sacrosanctæ illi professioni. Cum iam
 dudū fata cōuenerint, fabrefecerintqꝫ hoīem, qui huic hu-
 meros supponat oneri. Cum Musæ pridē congregatæ vnū

selegerit, qui veluti archidux & antesignanus, copias ordinet, instruat aciem, moliat pugnā, victoriā speret, accipiatq;. Cum nuper blandę illę, facilesq; Charites in eam pedibus ierint sniam. Vt vnus caput suū deuoueat pro mltis, pro re tam salubri, tā ardua, tā diuina. Is est doctissimus Erasmus ille, qui ab ip̄is ad hoc mun⁹ fatis factus esse existimari potest, qui opus molit, vt arduū sane atq; difficile, ita pulcherimū illud, dignissimūq; vt a solo Erasmo & initiū sumat, & perficiat. Hoc est, vt literę sanctę non diutius Delio egeant natatore, sed liberę, solutęq; cōpedibus, cultores suos ducant ad cognitionē eius, qui rector est orbis, quē formidant inferi, Superi admirantur, venerant Angeli. Verū vt ab Erasmo factū hoc esse cognoscas, degustabimus paululū luculentissimas eius Lucubrations, atq; ab his, velut vnguis bus, qd in maioribus & velit, et possit facere, perpēdamus. In Enchiridio noua quædā præcepta, nouā institutionē, nouas leges p̄scribit his, qui vere militant sub Christo, non q; huiuscemodi ante ip̄um nemo scripserit. Sed q; ppauci hoc modo. Plurimū refert qua arte, quo astu, qua industria bene viuēdi, beneq; faciendī præcepta hoīm auribus insinuētur. Nam si verū est græcanicū illud τὸ τέχνησι πάντα γαίᾳ τρέφει quis ambigit peculiarius hoc sibi hanc artē vendicare? Porro si spectes orationē quę de amplectenda virtute principis Veriensi inscribit, nō existimo quencūq; fore principē, qui nō alacrius quā antea, & studia, et virtutes sit amplexurus. Si orationē ad filium Marię legeris, Ingēs verecūdia, neq; ignauia minor te castigabit, te vrgebit, q; tam clemētī principis, tā indulgētissimo patri, tamq; misericordī deo, tam vehementer es ingratus. Si ea quę ad candidissimā virginē scribuntur, animū tuū subierint. Faciem tuā alioqui superbe elatam deiciēs, admirabilē contēplatus in virgine humilitatem. Proinde quantū te mundi huius delicię, quantū orbis huius voluptates sollicitant, tantū te eius virginis castitas, quę orbis genuit conditorē, abstrahet a mūdo, Parū cupidi

De Enchiridio

Oro de amplectenda virtute.

De præcepto ad isrl̄

De præcepto ad virginē m̄rę

4
tatis, fastidij plurimū afferet, presens hæc pompa, atq; huius
seculi potestas. Si cogitaueris quā egena fuerit, suisq; cōtem-
ptrix, quæ regina vniuersi, regē peperit vniuersorū. Tametsi
in his Lucubrationibus nihil sit, q̄ nō peculiariter, & quasi
ex instituto faciat ad pietatē. Mirum tamē dictu q̄tum gras-
tia oībus afferat figura dictionis, admirandū in modū ele-
gans & venusta. Adiciē his Lucubrationibus, quæ superis
oribus annis emanarūt, nouū quoddam opusculū. Quod si
pius es, si veritatē amas, si solus tibi placet Christus, maxis-
mopere demiraberis. Nempe quod nouā quandā formulā
ostendit, quo ingenio, qua eruditione, tractandæ sint literæ
sanctæ. Sed quod est illud ais? Enarratio illa elegātissima
in primū psalmū. Eam si nō a limine solū, sed penitius atq;
introrsum, vt ita dixerim, salutaueris, non credis quātum sis
inde accepturus tum gaudiū, tū voluptatis. Si vero dimoto
ab oculis somno ἀτενίσ fueris καὶ θυμώσ, multum profecto
accipies vtilitatis, bonorūq; oīm aceruū accumulatissimū.
Sed si tuo mauius quā meo iudicio piclitari, Lege attentius,
appēde ad librā singula accuratius, & frugē tibi afferēt oīa
cumulatius, videbisq; nos tibi ex re consuluisse. Speramus
futurū, vt sacrae literæ eum sint olim habituræ honorē, quē
nuper secularia studia receperūt. Atq; hoc maxie beneficio
vt videmus, eruditissimi Erasmi, qui plenus gaudio, sum-
maq; alacritate, prouincia huic manum apposuit, qui iacto
bonis auibus, neq; infeliciter fundamento, molem super-
ædificabit pulcherrimā, dignamq; seculorū memoria. Qui
deniq; formulā aliquādo præscribet studiosis, qua via, quo
Compendio peruenire queant sacrarū literarum cupidī, ad
veram illā Theologiam, ad syncerā & inculpatam cognitio-
nem scripturæ sanctæ. Ad apicem studiorū omnium Chri-
stum, qui cum deo patre & sancto spiritu Benedictus est in
secula. Vale. Argentorati, ex Aedibus nostris Anno a Chri-
stonato, M, D, XV.

Enarra^o i psalmū
Btus vius